

ג'יימס רייכבך. "הבנקאות משתנה אבל היא לא תיעלם" | צילום: שאול גולן

התחרות לבנקים תגיע מהטכנולוגיה

ג'יימס רייכבך, יועץ הבנקאות הראשי של דלוית, לא רואה בעיה של ריכוזיות יתר בבנקים בישראל ("זה המצב בכל המדינות המערביות") ומאמין: "השיפורים הטכנולוגיים ייצרו יותר תחרות מאשר כל רגולטור"

מאת רועי ברגמן

הבנקאות לא תיעלם, אבל היא תהיה שונה באופן מהותי ממה שאנחנו מכירים כיום. כך אומר ג'יימס רייכבך, יועץ הבנקאות הראשי של פירמת רואי החשבון דלוית, שהגיע לביקור בישראל. ביקורו של רייכבך מגיע על רקע הכרזתו של שר האוצר משה כחלון בדבר הצורך בהגברת התחרות בתחום הבנקאות והשירותים הפיננסיים. כחלון והנגיד דה קרניא פלוג הודיעו על הקמת ועד דה שתבחן את הנושא (ועדת שטרום). רייכבך נפגש עם בכירי הבנקאים בארץ, בהם יו"ר בנק הפועלים יאיר סרוסי ויו"ר בנק לאומי דוד ברודט, והתפנה לשוחח איתנו על התחרותיות בבנקים ועל עתיד הבנקאות. פגשת את היוזרים של הבנקים הגדולים. על מה דיברתם?

"השיחות עם לקוחות שלנו בכל מקום בעולם עוסקות בשלושה נושאים מרכזיים: הרגולציה, הסיביבה העסקית ואיך משפרים בעקבותיה את היעילות הבנקאית. והנושא השלישי, שצובר תאוצה לאחרונה הוא תעשיית הפינטק המשגשגת (טכנולוגיות שנועדו לשרת את עולם השירותים הפיננסיים, ר"ב). הקדשתי יום שלם מהביקור שלי כאן לפינטק. זו אחת התמורות המרכזיות שעוברות כיום על עולם הבנקאות."

"עלויות הבנקים גדלו"

בישראל מנסים להנהיג רפורמות מרחיקות לכת. מה המצב בעולם? "כששוחחתי עם הבנקאים פה הבנתי שיש כמה דיונים, כמו על הפרדת חברות כרטיסי האשראי מהבנקים ותעודת הזהות הבנקאית. דיברנו גם על שכר ותגמול של מנהלים בענף. אלו נושאים שמדברים עליהם בכל העולם, אם כי בצורה שמשתנה ממדינה

למדינה. בחלק מהמדינות כבר טיפלו בנושאים הללו ובחלק מטפלים כיום". והנושא המרכזי הוא כמובן הריכוזיות של הענף בחמישה בנקים. "חמישה בנקים גדולים שמחזיקים ברוב הנכסים הם לא דבר ייחודי לישראל. בארה"ב, חמשת הבנקים הגדולים מחזיקים בכ-60% מהנכסים ולפני המשבר הם החזיקו ב-50%, כך שהריכוזיות גדלה. בקנדה ובאוסטרליה, שהם שווקים גדולים מישראל, יש סטטיסטיקה דומה עם 4-5 בנקים גדולים שמחזיקים ברוב הנכסים."

איך זה משפיע על המחירים בשוק? "אני לא בטוח שמחירי השירותים הפיננסיים יורדו בשנים האחרונות. הפעמים היחידות שבהן הרגולטור מתערב בתחרות של השירותים הן כשהוא חושב שהם לא הוגנים לצרכנים בגלל חוסר שקיפות או מפני שהמוצר מורכב מדי להבנה עבור הלקוח. "מה שאני מחפש במונחים של תחרות הוא כמה הבנקים מרוויחים ומה התשואה על ההון שהם משיגים (הרווח שמצליח הבנק לייצר מזההון העצמי שלו, ר"ב). אלה הנתונים שמשקפים את היכולת של הבנקים להרוויח. חלק מזה תלוי בכלכלה שהם פועלים בה, אבל אם מסתכלים על בנקים שמשיגים תשואה גבוהה על ההון זה מראה שהם פועלים בזירה לא תחרותית."

כשאתה מדבר על תשואה על ההון, על אילו מספרים מדובר? "לפני המשבר דיברנו בשווקים מסוימים על תשואה של 20% על ההון. תשואות של 10%-12%. אני לא זוכר את המספרים המדויקים בישראל, אבל הם נמוכים משמעותית ממה שהייתי מגדיר כחוסר תחרות. ואולי זו פשוט תוצאה של חוסר יעילות במערכת? "העלויות של הבנקים גדלו. הרגולציה הכריחה אותם להעסיק יותר עובדי

"נשמדברים על הפרדה של עסקים, כמו חברות כרטיסי האשראי מהבנקים, הסיבה לכך היא לרוב ניסיון לייצר יותר יציבות במערכת ולא מתוך כוונה לחולל תחרות"

"השירותים הפיננסיים הולכים ומתפרקים - מחבילה אחת במקום אחד לשירותים נפרדים. תמיד יהיה מקום לבנקאות פנים אל פנים, אבל הבנקאות המסורתית תתכווץ"

דיים והטכנולוגיה מחייבת הוצאות גדולות יותר. מרבית הבנקים היום עסוקים בהתייעלות תפעולית."

"יותר אופציות לצרכן"

רייכבך סבור שמחולל התחרות הגדול ביותר הוא הפינטק. "יש הרבה סטארטאפים ומוסדות פיננסיים קטנים שמנסים לנגוס בשוק הבנקאות המסורתי ומציעים אפשרויות חדשות שלא היו קיימות. לנדינג קלאב (רשת הלוואות חברתיות) היא דוגמה אחת לכך. בשנים הבאות יהיו לצרכנים יותר אפשרויות בזכות הפינטק, שיגידיל את מגוון המוצרים הקיימים."

אז זה לא תלוי במספר הבנקים אלא עניין של זמן עד שהתחרות תגיע? "אני לא יודע. כל בנקאי שדיברתי איתו בחודשים האחרונים שם את נרסא התחרות ברשימת המטרות שלו. השינוי בשוק מתרחש סביבנו כבר היום. הפינטק ייצר תחרות באופן דרמטי הרבה יותר מכל רגולטור."

עד שזה יקרה, המחוקק מנסה לחזק את התחרות בעצמו. איך דואגים לכך שהצעדים שלו יהיו אפקטיביים? "אני לא רוצה לדבר ספציפית על הרגולציה בישראל ועל הפרדת חברות כרטיסי האשראי מהבנקים. כשמדברים על הקמת תומות בין עסקים או הפרדה של עסקים, הסיבה לכך היא ניסיון ליצור יותר יציבות במערכת ולא רצון להגביר את התחרות. המחוקק צריך לשאול את עצמו מה הסיכון שנוצר בעקבות המהלך, מה מקור

המימון של העסקים החדשים והכי חשוב - מה יקרה במצב של משבר, כמו זה שחווינו ב-2008."

איך אתה רואה את הבנקים בעתיד? "ברור לחלוטין שהשירותים הפיננסיים הולכים ומתפרקים - מחבילה אחת במקום אחד לשירותים נפרדים - וזה יהיה חלק גדול מהעתיד של עולם הבנקאות. תמיד יהיה מקום לבנקאות פנים אל פנים, החל מעסקאות של תאגידים ועד לבנקאות פרטית. הבנקאות הקמעונאית המסורתית לא תמות, אבל היא תתכווץ ותיראה שונה באופן מהותי בכל המובנים."

הבנקים הוותיקים מנסים להתמודד עם העולם החדש דרך הקמת בנקים אינטרנטיים. זה העתיד? "העולם בהחלט הולך לשם. כמעט לכל בנק יש היום אופרציה דיגיטלית אבל ההקמה של אופרציות חדשות, עם מיתוג שונה, נובעת מפנייה לקהל יעד חדש, קהל צעיר. הסיבה להפרדה מהבנקים הגדולים היא כדי לאפשר להם לזוז הרבה יותר מהר."

עד כמה החלת דירוג אשראי בישראל יכולה לעורר תחרות? "בארה"ב, הדירוג הזה מבוסס על המידע שזורם מכל רשות שיש לך אינטראקציה איתה ובוחן עד כמה אתה עומד בתשלומים שלך. הבעיה היא שיש שלוש סוכנויות אשראי גדולות וכל אחת מדרגת אותך אחרת. בסופו של דבר בכל מקום שאליו תגיע כדי לקחת הלוואה או משכנתה ישאלו אותך עוד 20 שאלות נוספות. השיטה רחוקה מלהיות יעילה."